

Lovak a télből

Egyszer Bécsben jártam, úgy talán Úrnapján, sajnos, nem vagyok teljesen tisztában az ünnepekkel sem, s mentem a Belvedere múzeum franciás, nyírt kertje, Schiele és Klimt képei után, meg egy csónakot látva, árvíz parton, kéklőn és zölden derengve, már örökké, elrúghatatlanul, és úgy, hogy nem visz sehova – hova is mentem? Talán a Karolínengassén, és nem gondoltam rá, most már egyre kevesebbet gondolok, hogy valamikor apáméknak volt valami budai telke a Karolina úton, egyenruhás-testületi építkezéssel fenyegették meg őket, a telket gyorsan eladták, az akkor oly kevés pénz beleveszett tisztos szegénységünkbe; és a St. Elisabeth Platz felé igyekeztem, az Erzsébetről elnevezett templomhoz, melyet szeretek, le szoktam ülni tövében egy-egy padon, s most valami építkezési vállalat sárga tábláját, lakókocsiját néztem, és kis boltokat, madarakkal – kőből, jáspisból, és nem tudom – a kirakatukban, fodrászkellékekkel, aztán lebénuult mosógépekkel. Ünnepe volt, az imént egy körmenethez csatlakoztam, mentem kicsit a végén, Szpérorra gondolva fölszedtem pár elhullatott szirmot, Szpéror fényképét előhúztam, és az egyik szirmot a tokba tettem. Talán. Láttam a minap, ahogy megint megmutattam valami utcákat

e madárnak, ott egy szírom, egy pipitér – mármint ez a bécsi piros petty? Vagy máshová valósi? Menj, mondta Szpéró, ahogy lassan, lassan elengedte halálával tenyerem, elengedte tizenegy év után azzal, hogy élt, most menj, kérlek, egy kicsit... mászkálj. A körmenetből hamar kiálltam, ahogy Schielét, Klimtet és az elköthetetlen sajkát is otthagytam – láttam már őket, furcsa, elégszer. Mily sokszor láttam Szpérót! Ültem az Erzsébet-templom tövéén, Alíz jutott eszembe, az, hogy majd hazamegyek, ő visszafogad, sánta veréblábát felhúzza tenyerembe ül. Nézd, mit fejez ki a tekintete? Mit kellene még, amit ez nem? Hogy ülne, még és még, ülne végtelen. A körmenet közben visszatért egy másik utcán, meghúzódtam a templom falánál, még nem ide igyekeztek, még nem járták le a kört. Mennyit feküdtem a szőnyegen, Istenem, a tizenegy év alatt. Szpéró a vállamon, elaludtunk repóróban Utrillo képeit nézve. Nem jártam sehová, otthon voltam, Szpéró leszokkolt a vállamról, aztán, és mászkált valahol a szőnyegen, és én felriadtam a hiányzó három deka súlyra. Felállok, fáj a lábam, elbicegek az Argentinierstrasse felé. Itt a diplomataakadémia, Doderer könyvének alakjai mennyit bajlódtak ezzel, tudok róluk, még most is fordítom őket, évekig húzódo munkával. A Strudlhof-lépcső! Az élet rámpás színpada, fokok és enyhe lejtők, és a Hely Szellem, ahogy nem akar választ adni a kérdésre, melyet valaki éj idején feltesz, amikor mintha letről szállna fel a múltak ég-mélyébe, föl, föl a tejüveg búrák holddal versenyző fényével megvilágított gesztenyelombok alatt. A Hely Kis Szellem aludt egy fában, fejét szárnya alá dugva, vagy másképp. Az egykoriak, írja Doderer, elzarándokoltak Delphibe, tudni akarták kérdésükre a választ – megyek, már messze elhalt a körmenet csengettyűzése – , tudták kérdésüket... de hát tudták-e? Húsvét közeledik, ott leszek-e, kell-e ott lennem az Erzsébet-templom tövéén a padon? Szpéró, Hely Szellem, nem azt mondott-e, most már jártál megint eleget, maradj Alízzal, fekhessen a kezében, teljen a semmivel az idő, töltések együtt, hagyd, a lovak jöjjenek ki Freudenauban ma-

guk a télből – kezdődjék a galopp idénye, talán csatakos fűvön még, talán hidegre forduló időben, hagyd, a költészetre, zuhogó, sűrű trappjukat, hagyd, hogy lovak és angyalok maradjanak csak, végül, neked ez még nem végül, Alíznak ez még annyi csak, hogy veled akarna lenni. Akarni? Akarnak-e ők? Szavuk értenem kéne, nem értem, és két madár nem beszél így egymásról, Hely Szellemeként Szpéró nem szól így, hogyan szól, mit láttál mégis, hogy Freudenu felé jöttél a busszal? Hirtelen színesedés, sapkák és zekék, mint egy Degas-képen, vagy másutt, közelebb az éghez, ringva, lovak, igen lovak hátán, valami csoportban. Később tudtad már: az a sprint-táv rajthelye, onnan vágódnak ki, vas startketrecükből, melynek fehér ajtói kicsapódnak, ahogy egy fehér szárny éjidőn kezdedben; vergődik, lefogod, nyugtatod, míg el nem nyugszik; és akkor oly nehéz hinni, hogy meghalt. Az is: micsoda? Ringtak a lovasok, közelebb az éghez, valami Szpéróhoz emelt közelebb velük, holott tudod, holott tudod. Emelkedett föl az az illető, regény alak, föl a múltak víz-színe fölé a lépcsőn, az éji opál zöld gesztenye fényében, és ahogy megálltál lenn, olvastad a bevéselt verset, a regény elejéről, a Szpé, jav., félrűtsz, nem látod a betűket épp, a Szépről, mely mintha csak futna innen, s hogy bánatunkra annyi minden eltűnt. Kijönnek a lovasok a télből; menj oda, lásd őket? Maradj Alízzal? Csatlakozz – Schieléék képei után – a körmenethez? Mit tégy? A Karolina út, apádék, Szpéró, még annyi eltűnt és halott: mit szól, mit ajánl, és mivel kapcsolatban? Mintha jogosságot kérnél arra, hogy elvezített kérdéssel részt végy egy forgalomban, ahol egy sánta lábat fölemelnek, ahol a lovak mind hasonlítanak, ahol a madárszemek a te szavaiddal nem szólnak semmit, ahol nem tudod, nem, nem is tudod. Valami lesz, ezt tudod, ami annyi – hogy lesz, és ami lesz –, mintha nem az lenne, hanem az ellenkezője. Szpérótól várod, szóljon ehhez bármit, mondja: most vedd ezt, most ez következett el, akiket itt hagysz, pár napra, szépen megvárnak, az én Alíz társnőm nem fog meghalni, és visszafogad, s mintha mennél a lép-

csőn, mintha kicsapódna a fehér vas rajtketrec szárnyasor, de nem kéne rajtolni, minden csak úgy ringna, mintha semmi cél nem kötné oda, ahol van. Most menj, ezt várnám, mondja ő, menj, és hidd ezt. Közben: hajnal, és a túlsó szobából, a csukott fehér ajtók mögül: szól az ő hangjuk, az övék, kik még élnek, és szólnak, ez rajt, és az se, és kié, mié. Mekkora dal! Mekkora dal, tizenegy torokból; hát nem különös, hogy ennyien vannak? Tizenegy év, tizenegy dal, toroknyi, és ha kinyitod rájuk a fehér ajtószárnyakat, mintha rajtod lenne, csak itt még, emitt. Lovak a télből, így fog-e kijönni valami mezőny, mely visz, visz tova, de hát ez csak arra marad, ami szó, találmány, ezt abbahagyod, mégy hozzájuk, és – élnek még! – nem tudsz semmit.

Budapest

Tandori Dezső

